

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет

Кафедра конституційного,
адміністративного та фінансового
права

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: „Актуальні питання господарського права”

на тему:

„Свобода підприємницької діяльності та її
обмеження”

Студента 1 курсу групи ПРМ - 11
Галузь знань 08 «Право»
Спеціальність 081 «Право»
Раєвського Р.С.
Керівник: д.ю.н., проф. Гречанюк С.К.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Поняття та суб'єкти підприємницької діяльності	4
1.1 Поняття підприємницької діяльності	4
1.2 Ознаки підприємницької діяльності.....	5
1.3 Суб'єкти підприємницької діяльності.....	9
РОЗДІЛ 2. Державна реєстрація та припинення суб'єктів підприємницької діяльності.....	13
2.1 Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності.....	13
2.2 Припинення суб'єктів підприємницької діяльності.....	16
РОЗДІЛ 3. Межі підприємницької діяльності в Україні.....	19
3.1 Свобода підприємницької діяльності.....	19
3.2 Обмеження підприємницької діяльності.....	20
ВИСНОВОК.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

Актуальність теми. Підприємництво грає велику роль у розвитку держави, зокрема і України, впливаючи на економічну, соціальну та політичну сфери повсякденного життя кожного з нас. Сьогодні підприємницька діяльність є великою перспективою для країни та її економічного зростання, покращення рівня життя та соціального забезпечення українців. Маючи такий колосальний вплив держава повинна забезпечити державне регулювання інституту підприємництва для уникнення зловживань та порушень з боку бізнесу. Тому важливо визначити що собою являє підприємницька діяльність та яким чином даний феномен регулюється чинним законодавством.

Метою цієї наукової роботи є детальний розгляд підприємницької діяльності, з'ясування поняття, суб'єктів підприємництва та його державне регулювання.

Наукові розробки. Розробкою даної теми займаються такі вітчизняні науковці, як: П.Т. Саблука, П.І. Гайдуцький, М.Й.Маліка, В.Я. Амбросов, В.Я. Месель-Веселяка, О.М. Онищенко, В.В. Юрчишин та інших, які з доктринальної позиції розглядають підприємницьку діяльність та її межі.

Завданням є детальний розгляд феномену підприємництва, та меж державного регулювання підприємницької діяльності Цивільним та Господарським Кодексами, а також Конституцією України.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА СУБ'ЄКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Поняття підприємницької діяльності

Поняття підприємництва висвітлюються у ст. 42 ГКУ: підприємство — це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. В свою чергу господарська діяльністю розуміється, як діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність (ч. 1 ст. 3 ГК).

Основними особливостями підприємницької діяльності вважаються: ініціативність і самостійність; систематичність; діяльність на власний ризик підприємця; мета — одержання прибутку. Деякі науковці також до виділяються такі притаманні ознаки підприємництва також: творчий та інноваційний характер цієї діяльності, самостійну юридичну відповідальність, та соціально відповідальний характер.

Самостійна ініціатива — внутрішнє спонукання особи до нових форм діяльності завдяки винахідливості, кмітливості та прийняття власних рішень.

Систематичність означає повторність дій, які мають регулярний характер діяльності в часі.

Ризик вбачається в персональній відповідальності підприємця за вчинену господарську діяльність, яка може нести позитивний характер, або ж негативний, що може настати за непередбачених умов.

Прибутковість — основоположна мета господарської діяльності отримання доходу, позитивних результатів, при реалізації товарів та послуг

на ринку завдяки виробництву продукції, виконанню робіт та надання послуг.

Творчий та інноваційний характер проявляється в впровадженні новітніх продуктів в галузі техніки, технології, господарської діяльності, управління, організації праці та нових можливостей, що покращують ведення власної справи.

Ознака самостійної юридичної відповідальності передбачає особисту відповідальність перед законом за ведення підприємницької діяльності, та за досягнуті результати, а соціальної характер підприємництва вбачається в ролі підприємства як основного двигуном соціального розвитку суспільства, на яке покладено розвиток суспільства та створення гідних умов для життя. Зі зростанням авторитету бізнесу в економіці та структурі суспільства і держави нестимуть дедалі більші вимоги соціальної відповідальності.

1.2 Ознаки підприємницької діяльності

В процесі аналізу й побудови системи ознак, що дозволяють виділити й дати визначення підприємницької діяльності, доцільно зупинитися на всіх її специфічних властивостях - як передбачених законом, так і такими, що залишилися за його межами, але мають дуже важливе значення, що дозволяє розглядати підприємницьку діяльність як об'єкт організаційно-правового впливу.

Характерні риси підприємницької діяльності можна визначити в такий спосіб. Підприємництво повинне бути діяльністю. Однак необхідно відзначити, що, незважаючи на широке застосування в правознавстві терміна «діяльність» його легальне визначення в юриспруденції відсутнє. Навіть у тому випадку, коли мова йде про регулювання конкретних видів діяльності (аудиторської, банківської, біржової, інвестиційної) законодавство обмежується лише загальним її описом, не даючи її поняття. Під діяльністю

розуміється доцільна зміна в інтересах людей навколишнього світу. Властивість діяльності з'являється при наявності певних ознак, до числа яких можна віднести: - системність здійснення такої діяльності, що розуміється як наявність властивості, що поєднує всі вчинені дії в єдине ціле. Системність операцій потрібно тлумачити як їхню єдність, нерозривність, охоплення єдиною метою; - до числа таких ознак необхідно віднести сталість, тривалість здійснення операцій, що передбачає, що ті або інші операції здійснюються протягом тривалого або навіть конкретно невизначеного часу.

Загальною метою підприємницької діяльності є отримання прибутку шляхом професійного виробництва матеріальних і нематеріальних благ, реалізованих невизначеному колу осіб, що припускає єдність приватних і публічних інтересів. Будь-яка діяльність включає елементи організації, управління, контролю. Головне визначити межі регулювання. Необхідно сприяти розвитку ініціативи підприємців у регулюванні цієї діяльності. До наступної риси слід віднести професійність. Необхідно відзначити, що багато видів діяльності можуть здійснюватися тільки і виключно на професійній основі. Без відповідних знань, навичок, кваліфікації і досвіду це просто неможливо. У багатьох випадках професіоналізм суб'єктів підприємницької діяльності може підтверджуватися не тільки і не стільки дипломом про закінчення відповідного навчального закладу, а успіхом на ринку, досягненням ефективних кінцевих підприємницьких результатів. Ґрунтуючись на наведених положеннях, висловлених ученими, можна зробити висновок, що професіоналізм підприємця полягає у веденні підприємницької діяльності суб'єктами, що мають певну кваліфікацію, або мати інформацію, необхідну для прийняття й реалізації рішень. При цьому, в одних випадках наявність професійної підготовки розглядається як необхідна умова для здійснення підприємницької діяльності, наприклад, медичної, банківської, аудиторської. В інших випадках немає необхідності в певному професійному рівні підприємця, однак, він повинен володіти інформацією,

що дозволяє йому прийняти те або інше рішення, причому від його поінформованості залежить і досягнення тих цілей, заради яких він здійснює діяльність. В одних випадках, як підтвердження професіоналізму чинне законодавство визнає раніше отриману освіту (юридичну, економічну, медичну). В інших же випадках потрібна здача підприємцем відповідних іспитів (для аудиторів, професійних учасників ринку цінних паперів тощо). Професіоналізм підприємця полягає в здійсненні підприємницької діяльності за певними правилами й методикам, що мають нормативне закріплення у вигляді правил надання послуг, торгівлі, проведення робіт. Відповідність результатів підприємницької діяльності певним вимогам, які носять нормативний характер, наприклад, вимогам сертифікації й стандартизації товарів, робіт і послуг; вимогам виконання правил, що стосуються фінансових результатів підприємницької діяльності (сплата податку, здійснення інших обов'язкових відрахувань). Професіоналізм підприємця полягає в підконтрольності діяльності державним органам, уповноваженим виконувати суспільно необхідні функції в інтересах споживачів; осіб, зайнятих у процесі виробництва; самих підприємців; суспільства в цілому. суспільних потреб у товарах, роботах і послугах, та мету одержання прибутку. Можна виділити наступні основні ознаки підприємницької діяльності. Перша ознака підприємницької діяльності - її ініціативність і самостійність. Ініціативність і самостійність підприємницької діяльності виражається у двох основних тезах:

1) підприємці мають право без обмежень приймати рішення і здійснювати самостійно будь-яку діяльність, що не суперечить чинному законодавству,

2) втручання державних органів у господарську діяльність підприємців не допускається, якщо воно не зачіпає передбачені законодавством України права державних органів щодо здійснення контролю за діяльністю підприємців.

Ініціативність і самостійність - це орієнтована на дії природа самовираження підприємців. Підприємці активно обирають ініціативу. Вони свідомо ставлять себе в ситуацію, де вони персонально відповідальні за успіх чи невдачу справи, і вважають, що успіхи і перешкоди знаходяться в межах їх власного контролю і впливу, тому вони можуть впливати на результат своїх дій. Ця якість поєднується з спрямованістю на прояв ініціативи допомогою мотиваційного управління, прагнення до персональної відповідальності.

Друга ознака підприємницької діяльності - творчий та інноваційний характер, що проявляється в пошуку нових можливостей, орієнтації на нововведення. Підприємець діє і оцінюється як незалежний і значною мірою покладається на самого себе як інноватор [9].

Третя ознака підприємницької діяльності – систематичність (регулярність, професійність, постійність).

Четверта ознака підприємницької діяльності - ризиковий характер, тобто покладання на підприємця тягаря передбачення несприятливих наслідків (збитків) і вжиття заходів щодо їх превенції або усунення, не пов'язаних з винною поведінкою підприємця.

П'ята ознака - цільова спрямованість на отримання прибутку. Не слід змішувати мету підприємницької діяльності і результат такої цілеспрямованої діяльності. Та чи інша діяльність не може бути віднесена до підприємницької, якщо її метою не є отримання прибутку. Але якщо прибуток не вийде, незважаючи на цільову спрямованість діяльності на її досягнення, то сам по собі цей факт не може служити підставою для виключення її з числа підприємницької. Отже, визначальним є наявність саме мети одержання прибутку, а не досягнення її отримання на будь-якому етапі цієї комплексної діяльності. Наявність мети одержання прибутку не виключає можливості недосягнення цієї мети у підприємницькій діяльності (як і в будь-якій іншій цілеспрямованій діяльності) і, навіть, навпаки,

отримання протилежного результату (збитки, банкрутство). Таким чином, мета отримання прибутку є необхідною ознакою підприємницької діяльності. Однак це не повинно вести до її перебільшення і позначенню в якості основної ознаки.

Шоста ознака - самостійна юридична відповідальність.

Сьомий ознака підприємницької діяльності - соціально відповідальний характер. Хоча соціальна відповідальність має різний зміст і форми для окремих галузей і суб'єктів підприємництва, основні зобов'язання існують для всіх підприємців - це зобов'язання підприємців стосовно суспільства, які поширюються на багато сфер.

Можна відзначити наступні основні вимоги соціальної відповідальності підприємців у сучасному суспільстві:

- вимога підвищення ефективності діяльності підприємців (бути більш ефективним і прогресивним, виробляти кращі товари та послуги, гарантувати якість споживчих товарів, зводити до мінімуму шкоду, що заподіюється суспільному добробуту внаслідок недотримання етичних правил);

- вимога більш повної відповідальності юридичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності перед зацікавленими групами осіб (наприклад, акціонерами, працівниками) і створення корпоративної демократії;

- вимога покладання підприємцями на себе більшої відповідальності за добробут всього суспільства;

1.3 Суб'єкти підприємницької діяльності

Суб'єктами підприємництва виступають суб'єкти господарювання визначені в Господарського Кодексу України, Підприємницька діяльність може здійснюватися у будь-яких організаційно-правових формах, передбачених законом, на вибір підприємця. Підприємництво ведеться або шляхом створення засновником (засновниками) для цієї мети юридичної

особи або без створення юридичної особи (індивідуальна підприємницька діяльність).[2]

Відповідно до статей 80 і 81 Цивільному Кодексу юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку. Юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем і відповідачем у суді. Юридична особа може бути створена шляхом об'єднання осіб та майна. Залежно від порядку створення юридичні особи поділяються на юридичних осіб приватного або публічного права.

За організаційно-правовою формою (ст. 83 ЦК) юридичні особи можуть створюватись у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом (наприклад у формі підприємства — ст. 62 ГК). Товариством є організація, створена шляхом об'єднання осіб (учасників), які мають право участі у цьому товаристві. Товариство може бути створено однією особою, якщо інше не встановлено законом. Товариства поділяються на підприємницькі та непідприємницькі [3]. Товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками (підприємницькі товариства), можуть бути створені лише як господарські товариства (повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерне товариство) або як виробничі кооперативи. [8]

Непідприємницькими товариствами є товариства, які не мають на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками. Установою є організація, створена однією чи кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управлінні нею, шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна (ч. 3 ст. 83 ЦК). Непідприємницькі товариства (споживчі кооперативи, об'єднання громадян тощо) та установи можуть поряд зі своєю основною діяльністю здійснювати підприємницьку діяльність,

якщо інше не встановлено законом і якщо ця діяльність відповідає меті, для якої вони були створені, та сприяє її досягненню (ст. 86 ЦК).

Господарський кодекс однією з організаційно-правових форм підприємництва називає також підприємства. Відповідно до ч. 1 ст. 62 ГК підприємство — це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади, або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами.[2]

В Україні законодавство передбачає існування таких видів підприємств, як:

- приватне підприємство, що засноване на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи);
- підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності);
- комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади;
- державне підприємство, що діє на основі державної власності;
- підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності).

Згідно ч1. ст. 63 ГК також існують інші види підприємств, що не заборонені чинним законодавством.

Суб'єктами підприємницької діяльності можуть виступати також об'єднання підприємств. Такі господарські організації, створені з двох або більше підприємств, які мають на меті координацію виробничої, наукової та іншої діяльності для досягнення спільних соціальних та економічних цілей. Згідно ст. 118 та ст. 120 ГК об'єднання підприємств можуть бути такі

організаційно-правові форми, як асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, інші об'єднання підприємств, передбачені цими статтями.

Право на зайняття підприємництвом, що не заборонена законом, має фізична особа, яка досягла повноліття або ж вважається такою що набула повну цивільну дієздатність. Згідно з ст. 35 ЦК повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і яка бажає займатися підприємницькою діяльністю. За наявності письмової згоди на це батьків (усиновлювачів), піклувальника або органу опіки та піклування така особа може бути зареєстрована як підприємець.[3]

Фізична особа може займатися підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи якщо вона пройшла державну реєстрацію як підприємець, в порядку встановленому чинним законом (ч. 2 ст. 50 ЦК, ч. 1 ст. 128 ГК). Зайняття деяким категоріям громадян підприємницькою діяльністю може бути обмежена законом. До них належать, зокрема, депутати, посадові та службові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 42 Конституції України).[4]

РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ТА ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності

Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців» від 15 травня 2003 року регулює процес та порядок державної реєстрації, для фізичних та юридичних осіб, що вирішили зайнятися підприємницькою діяльністю.[6]

Для проведення державної реєстрації юридичної особи засновник (засновники) або уповноважена ними особа повинні особисто подати державному реєстратору чи надіслати рекомендованим листом з описом вкладення такі документи:

- заповнену реєстраційну картку;
- копію рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи у випадках, передбачених законом;
- два примірники установчих документів;
- документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи.

У випадку якщо створення юридичної особи передбачає формування статутного (або складеного) капіталу, то необхідно при реєстрації пред'явити документ що підтверджує факт внесення вкладів засновниками до статутного фонду, у розмірах передбачених законом. Якщо реєструється відкрите акціонерне товариство також долучається звіт про проведення підписки на акції посвідчений Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку України, а при реєстрації фермерського господарства, подається копія Державного акту на право приватної власності засновника на землю або копія Державного акту на право постійного користування землею засновником, або нотаріально посвідчена копія договору про право

користування землею засновником, зокрема на умовах оренди. Якщо юридична особа реєструється іноземцем то до переліку документів додається документ про підтвердження реєстрації іноземної особи в країні її місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або судового реєстру (ст. 24 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців» від 15 травня 2003 р.).[6]

Якщо ж фізично особа має намір стати фізичною особою-підприємцем то для проведення реєстрації така особа повинна надати державному реєстратору за місцем проживання такі документи:

заповнену реєстраційну картку;

копію довідки про включення заявника до Державного реєстру фізичних осіб—платників податків та інших обов'язкових платежів;

документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації.

Державний реєстратор розглядає запит на реєстрацію та за відсутності підстав для відмови в державній реєстрації фізичної особи-підприємця, таку особу вносять до Єдиного державного реєстру, в якій робиться запис про проведення державної реєстрації на підставі відомостей реєстраційної картки. Державна реєстрація фізичної особи—підприємця проводиться в термін не більше двох робочих днів, а юридичних осіб не більше трьох робочих днів з дня отримання державним реєстратором документів для проведення державної реєстрації.

Факт внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію юридичної особи або фізичної особи—підприємця виступає свідоцтво про державну реєстрацію, яке вручається особі державним реєстратором. Також державний реєстратор видає примірник установчих документів з відміткою державного реєстратора про проведення державної реєстрації юридичної особи. Державний реєстратор не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації юридичної особи або фізичної

особи—підприємця надсилає відповідним органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування повідомлення про державну реєстрацію для взяття цих осіб на облік.

Окремим організаційним форма підприємництва встановлюють особливі процедури реєстрації, так наприклад реєстрація банків проводиться Національним банком України.

Відмова в проведенні державної реєстрації юридичної особи чи фізичної особи—підприємця може бути оскаржена в суді.

Внесення змін до установчих документів або до інформації що стосується фізичної особи-підприємця потребує державної реєстрації, що проводиться внесенням змін до Єдиного державного реєстру. При проведенні змін до установчих документів юридичної особи необхідно пред'явити засновникам або уповноваженим на те особам такий перелік документів:

- заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації змін до установчих документів;
- нотаріально посвідчену копію рішення засновників (учасників) юридичної особи або уповноваженого ними органу, яким затверджено зміни до установчих документів;
- оригінал установчих документів юридичної особи з відміткою про їх державну реєстрацію;
- два примірники змін до установчих документів юридичної особи та два примірники установчих документів у новій редакції;
- документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації змін до установчих документів (п. 1 ст. 29 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб—підприємців»).[6]

2.2 Припинення суб'єктів підприємницької діяльності

Припинення суб'єкта підприємницької діяльності є таким же закономірним та органічним процесом, як і створення. Згідно ст. 30 ГКУ припинення діяльності суб'єкта господарювання здійснюється шляхом його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації - за рішенням власника (власників) чи уповноважених ним органів, за рішенням інших осіб - засновників суб'єкта господарювання чи їх правонаступників, а у випадках, передбачених цим Кодексом, - за рішенням суду.

Поняття припинення діяльності суб'єкта господарювання відсутнє в законодавстві України. Проте в доктринальному розумінні припиненням вважаються юридичні умови, за яких суб'єкти господарювання втрачають право провадити господарську діяльність та, відповідно, втрачають підприємницьку правосуб'єктність з моменту внесення відповідного запису до Реєстру суб'єктів підприємницької діяльності [1].

З прийняттям нових ГК та ЦК України законодавець насамперед розширив поняття суб'єкта господарювання. Так, відповідно до ст. 55 ГК України суб'єктами господарювання визнані: 1) господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до ЦК України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку; 2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці; 3) філії, представництва, інші відокремлені підрозділи господарських організацій (структурні одиниці), утворені ними для здійснення господарської діяльності.

Таким чином, під припиненням суб'єктів господарювання слід розуміти припинення не лише юридичних, але й фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності. Відповідно до ст. 59 ГК України та ст. 104 ЦК

України припинення суб'єкта господарювання здійснюється в результаті реорганізації, передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим юридичним особам (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або шляхом ліквідації.

Підставами припинення підприємства є певні фактичні обставини, з якими закон пов'язує припинення його діяльності. Вони встановлюються як законодавством [2], так і установчими документами суб'єкта господарювання.

Способи припинення — це визначений законодавством порядок припинення діяльності юридичної особи, який визначає право відповідного органу приймати рішення про припинення діяльності підприємства. Як впливає з процитованої статті Господарського кодексу, можливими є як добровільний, так і примусовий спосіб (порядок) припинення діяльності суб'єкта господарювання.

У першому випадку рішення щодо припинення діяльності підприємства приймає власник майна, на основі якого створена відповідна підприємницька структура, або уповноважений власником орган. Підставами для добровільного припинення діяльності суб'єкта господарювання можуть бути як об'єктивні причини, наприклад досягнення мети, фінансово-економічний стан, так і суб'єктивні, скажімо, небажання власника продовжувати підприємницьку діяльність.

У другому випадку припинення діяльності (у примусовому порядку) здійснюється за рішенням господарського суду. Підставами для примусового припинення діяльності суб'єкта господарювання можуть бути порушення законодавства як при створенні, так і під час його господарської діяльності, а також визнання підприємства банкрутом. Підстави та порядок визнання підприємства банкрутом визначаються Законом України від 30 червня 1999 року «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Суттєва різниця між ліквідацією та реорганізацією полягає у тому, що в першому випадку має місце остаточне припинення будь-якої діяльності якогось суб'єкта господарювання, у другому - припинення його функціонування в конкретній організаційно-правовій формі із заміною на нову. В обох випадках "припинення суб'єкта господарювання" суб'єкт, що припиняється, більше не існуватиме. У зв'язку з ліквідацією суб'єкта припиниться і його діяльність, у зв'язку ж із реорганізацією вона триватиме, але вже не в колишній (яка існувала до реорганізації), а в новій організаційно-правовій формі суб'єкта господарювання [10, с.189].

Тобто можна сказати, що головна відмінність двох способів припинення суб'єктів господарювання (ліквідації та реорганізації) полягає в юридичних наслідках факту припинення їх існування, у наявності або відсутності правонаступництва.

Таким чином, сутність припинення діяльності суб'єктів господарювання полягає у зміні форми його діяльності (якщо має місце реорганізація), або повне припинення діяльності суб'єкта господарювання (тобто, остаточний розрахунок з кредиторами та виконання зобов'язань перед контрагентами, закриття банківських рахунків, закриття реєстрових записів в управліннях пенсійного фонду, податкової та інше).

РОЗДІЛ 3. МЕЖІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

3.1. Свобода підприємницької діяльності

Конституцією України передбачено право громадян на підприємницьку діяльність, що не заборонена законом (ст. 42 Конституції України) [1]. В Україні після здобуття незалежності розпочалися процеси переходу до ринкової економіки, що базується на правових гарантіях вільного підприємництва, права на майно, на вироблену продукцію, здійснення експорту та імпорту, на отримання доходу, а також створення конкурентного середовища та рівних можливостей для розвитку всіх видів підприємницької діяльності, оснований на різних формах власності.

Регулювання право відносин, що виникають зі здійсненням підприємницької діяльності, покладається на Цивільний та Господарський кодекси України, в яких містися нормативна база, яка є основою для правового регулювання майнових та особистих немайнових відносин. Також важливу роль в свободі підприємницької діяльності мають основоположні принципи, що закріплені в Цивільний кодекс України та Господарський кодекс України, такі як: свободи власності, свободи осіб, договірні свободи, та механізми що забезпечують реалізацію цих свобод та належний їх захист.[3]

Цивільний кодекс України містить норми, які визначають правове становище фізичної особи-підприємця, правове становище підприємницьких товариств як суб'єктів цивільно-правових відносин, а також відображають специфіку окремих договірних зобов'язань з участю суб'єктів підприємницької діяльності.

Натомість, Господарський кодекс містить окремі положення щодо суб'єктів підприємництва, визначено правовий статус підприємств та їх об'єднань як суб'єктів господарювання, закріплені загальні положення про

господарські зобов'язання, господарські договори, а також відповідальність за господарські правопорушення тощо.

Відповідно до ст. 43 ГК підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, не заборонену законом. Свобода підприємницької діяльності розкривається через її принципи, закріплені у ст. 44 ГК. Підприємництво здійснюється на основі:

- вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності;
- самостійного формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону;
- вільного найму підприємцем працівників;
- комерційного розрахунку та власного комерційного ризику;
- вільного розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом;
- самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд. [2]

3.2 Обмеження підприємницької діяльності

Нарівні зі свободою підприємницької діяльності, закон встановлює також декотрі обмеження, щодо її здійснення. Такі обмеження можуть стосуватися: кола суб'єктів, які наділені правом здійснювати підприємницьку діяльність; види діяльності, які можуть нести небезпеку здоров'ю людини, довкіллю або ж становити загрозу безпеки країни або такі що знаходяться під пильним контролем держави та потребують отримання певного дозволу.

Згідно з ч. 3 ст. 91 ЦК юридична особа має право займатися підприємницькою діяльністю що підлягає ліцензуванню тільки після одержання ліцензії, а в ч. 3 ст. 43 ГК наведений перелік видів підприємницької діяльності, до здійснення якої допускається виключно після отримання спеціального дозволу та перелік видів господарської діяльності що категорично забороняється чинним законодавством.

В попередні роки перелік підприємницької діяльності, що потребував спеціального дозволу для її здійснення був зазначений в ст. 4 Закону України «Про підприємництво» від 7 лютого 1991 р. в якому передбачалося одинадцять видів такої діяльності, як: пошук (розвідка) та експлуатація родовищ корисних копалин; виготовлення та реалізація медикаментів і хімічних речовин; медична практика; юридична практика тощо [7]. В наступні роки були внесені зміни до цієї статті, що передбачали збільшення переліку господарської діяльності, що потребують ліцензування з 11 до 130 видів, таке різке збільшення означало, що держава посилює свій вплив на регулювання сектору приватного підприємництва. З часом даний перелік був скорочений до 60 видів, що в деякій мірі лібералізувало приватний сектор. На сьогоднішній день види підприємницької діяльності, які потребують ліцензування, регулюються Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності». [5]

До списку діяльностей що обмежуються державою відносять діяльність пов'язану з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів. Обмеження розповсюджується також діяльність, що стосується реалізації зброї та боєприпасів до неї, видобутком бурштину, охорони особливо важливих об'єктів державної власності, що визначаються в установленому Кабінетом Міністрів України порядку, а також діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних, судово-психіатричних експертиз та розробленням, випробуванням, виробництвом та

експлуатацією ракет-носіїв, у тому числі з їх космічними запусками з будь-якою метою, та інше.

Такий ряд спеціальних вимог та особливостей, що обмежують діяльність підприємств, можна розподілити на такі групи:

- Місце заняття підприємництвом, таких як вільні економічні зони. Згідно Закону України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон” від 13 жовтня 1992 р, на окремих територіях України можуть бути застосовані спеціальні правові режими економічної діяльності, так як: митні, валютно-фінансові та податкові пільги, що надаються суб’єктам господарювання [4].

- Обмеження окремих видів діяльності організаційно-правовими формами (наприклад ломбардні операції здійснюються виключно товариствами із розширеною відповідальністю).

- Обмеження діяльності з виробництво та торгівля, алкогольними напоями, тютюновими виробами може здійснюватися лише на підприємствах за умови наявності у них спеціальних ліцензій.

- Обмеження щодо форм власності. Держава має монопольне право на виготовлення та реалізацію наркотичних речовин, зброї та вибухових речовин, по виготовленню цінних паперів та грошових знаків. Або ж надання допомоги окремим стратегічно важливим секторам економіки макроекономічної підтримки (наприклад, сільськогосподарське виробництво).

- В законодавстві зустрічаються спеціальні територіальні, часові вимоги щодо підприємств, наприклад вимоги щодо розміру статутного фонду та його величини, або ж права володільця монопольних прав обмежувати обсяги виробництва товару, території його реалізації у разі надання таких прав іншим особам на підставі договору франчайзингу.

- Встановлення квот виробництва та реалізації товару державою або ж володільцем виключного права;

- Обмеження щодо способів виробництва, яке повинно бути екологічним, не порушувати засади моралі, честі та гідності людини, гуманізму, а також має відповідати всім державним стандартам якості та мати відповідні сертифікати.

- Обмеження суміщення деяких видів діяльності. Заборонено одночасна торгівля промисловими та продовольчими товарами.

- Законодавство забороняє займатися підприємництвом таким категоріям громадян, як: військовослужбовці, працівникам прокуратури, суду, нотаріату, органів державної влади та місцевого самоврядування.

- Не мають права займатися підприємницькою діяльністю особи до яких судом застосовано покарання у вигляді позбавлення права на заняття окремим видом діяльності або мають непогашену судимість за крадіжки, хабарництво та інші корисливі злочини.

ВИСНОВКИ

Таким чином, підприємництво є основною організаційною ланкою господарської діяльності в Україні. Підприємницька діяльність має колосальний вплив на державу та її громадян в соціальному, економічному та політичному розумінні. Такий вплив однозначно повинен бути врегульований на законодавчому рівні, але таке регулювання повинно дотримуватися Конституційних засад свободи підприємницької діяльності.

Свобода підприємницької діяльності гарантує стабільний розвиток та покращення рівня життя. Для прогресивного розвитку економіки держава повинна усунути розбіжності між Цивільним і Господарським кодексами, що регулюють господарську діяльність та договірні відносини, зменшити тиск держави на бізнес шляхом вилучення деяких репресивних функцій державних органів, розпочати ефективну боротьбу з корупцією, стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу шляхом дотацій та покращувати інвестиційний клімат для іноземних інвесторів.

На рівні з цими проблемами існують також проблеми де державі необхідно збільшити свій регулятивний вплив на підприємництво, дана проблематика гостро відчувається в ліцензуванні та сертифікації, законодавство яких є на даний момент застарілим та неефективним, що приводить до зловживань підприємствами та наносить шкоду екології, життю та здоров'ю людей.

Вирішенням даних проблем дозволить збільшення росту ВВП України, покращить рівень життя людей, екологію країни, підвищить захист прав та інтересів підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-141с.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (із змінами та доповненнями)// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 18, № 19-20, № 21-22, ст.144 [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/para78#n78>
3. Цивільний кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – 356 с.
4. Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13 жовтня 1992 р. № 2673-XII // Відомості Верховної Ради. 1992. № 50. – 676 с.
5. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – 299 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/222-19>
6. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців : Закон України від 15 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – 8 серпня. – № 31-32. – 263 с.
7. Закон України «Про підприємництво» від 7 лютого 1991 р. № 698-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 14.
8. Варналій З.С., Кампо В.М., Миронова Г.А., Росіхіна В.Ю. Деякі теоретичні проблеми права і державної політики у сфері підприємницької діяльності в Україні // Актуальні проблеми права і державної політики у сфері підприємницької діяльності в Україні: 36. наук, праць. — К., 2004. — 24 с.
9. Ісаков М. Щодо правового режиму майна унітарних підприємств // Підприємництво, господарство і п

раво. – 2005. - № 2. – С. 130.

10. Шевчук О.Р. Поняття та правова природа фінансових послуг/ О.Р. Шевчук//. – Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 5 (197)– С. 29 – 32

11. Шевчук О.Р. Ринок фінансових послуг як об'єкт наукового дослідження фінансово-правової науки/ О.Р. Шевчук//. – Адвокат. – 2012. – №10(121). – С. 29 –32

12. Шевчук О.Р., Ментух Н.Ф. Фінансово–правові засади діяльності Національного банку України у сфері стабілізації грошово–кредитного та валютного ринків України. // О.Р. Шевчук, Ментух Н.Ф.//. – Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. – 2012. – №30. – Т.2. – С. 29 –3212.

13. Малиш Ю. Починаємо власний бізнес: відкриваємо приватне підприємство // Все про бухгалтерський облік. – 2003. - № 82. – С. 29.

14. Правові основи підприємницької діяльності / За ред. В. І. Шакуна, В. П. Мельника, В. М. Поповича.- К., 2001.- 461 с.

15. Вінник О.М. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності //Вісник Вищого арбітражного суду України. – 1998. - № 2. - 242 с.